

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішенням педради
(протокол № 2 від 29.08.2024)
Директор НРЦ «Левеня»
Мирослава СТЕПАНЮК
29.08.2024

**СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНИХ
ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ 1-4-Х КЛАСІВ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ «НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ
ЦЕНТР «ЛЕВЕНЯ» у 2024/2025 навчальному році.**

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Система оцінювання результатів навчальних досягнень учнів комунального закладу Львівської обласної ради «Навчально-реабілітаційний центр «Левеня» є складовою внутрішньої системи забезпечення якості освіти НРЦ «Левеня».

Внутрішня система забезпечення якості освіти НРЦ «Левеня» схвалена рішенням педагогічної ради закладу (протокол № 2 від 31.08.2023) та затверджена наказом НРЦ «Левеня» від 31.08.2023 № 117-о, складається з наступних компонентів:

- стратегія (політика) та процедури забезпечення якості освіти в НРЦ;
- створення в НРЦ інклюзивного освітнього середовища, універсального дизайну та розумного пристосування, з врахуванням потреб учнів (вихованців) зі складними порушеннями;
- забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього та реабілітаційного процесів;
- розроблена система оптимізації освітньої та реабілітаційної діяльності в НРЦ;
- критерії, правила і процедури оцінювання учнів (вихованців);
- розроблена система педагогічної діяльності педагогічних працівників в НРЦ;
- критерії, правила і процедури оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників НРЦ;
- система та механізми забезпечення академічної доброчесності;
- розроблена система управлінської діяльності в НРЦ;
- критерії, правила і процедури оцінювання управлінської діяльності керівних працівників НРЦ;

забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління закладом освіти;

розроблена система оцінювання освітньої діяльності здобувачів освіти;

розроблена система самооцінювання якості освіти;

визначені функціональні обов'язки робочої комісії;

сформульовані завдання моніторингу якості освіти в НРЦ;

основні форми моніторингу, критерії моніторингу, очікувані результати та підсумки моніторингу.

Зазначені компоненти логічно згруповані за наступними напрямками освітньої діяльності НРЦ:

освітнє середовище;

система оцінювання здобувачів освіти;

педагогічна діяльність педагогічних працівників НРЦ;

експериментальна діяльність НРЦ;

управлінські процеси НРЦ.

Забезпечення функціонування компонентів внутрішньої системи якості освіти передбачає:

наявність *стратегії (політики) забезпечення якості освіти НРЦ*;

наявність необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, навчально-методичних, тощо);

організацію освітнього процесу та реабілітаційних заходів;

контроль за освітньою, виховною діяльністю, реабілітаційними заходами;

якість підвищення кваліфікації педагогічних працівників на всіх рівнях;

забезпечення здобувачам освіти якісної освіти та реабілітації усіма педагогічними працівниками;

відповідальність кожного педагогічного працівника за якість надання освітніх та реабілітаційних послуг.

Завдання внутрішньої системи забезпечення якості освіти:

оновлення методичної бази освітньої діяльності;

контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок здобувачів освіти, розробка рекомендацій щодо їх покращення;

моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища НРЦ «Левеня»;

створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Оцінювання результатів навчальних досягнень учнів комунального закладу Львівської обласної ради «Навчально-реабілітаційний центр «Левеня» (далі – НРЦ «Левеня») здійснюється відповідно до Методичних рекомендацій

щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, затверджені наказом МОН 13.07.2021 № 813, в умовах особистісно орієнтованого і компетентнісного навчання.

При складанні системи оцінювання результатів навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами 1-4 класів НРЦ «Левеня» також використаний навчально-методичний посібник «Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами» / методичні рекомендації / укладачі: Н. Софій, О. Стягунова, О. Федоренко. Київ, УІРО, 2024, 40 с.

Дана система оцінювання результатів навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами 1-4 класів НРЦ «Левеня» підготовлена творчою групою педагогів НРЦ «Левеня» та затверджена рішенням педагогічної ради закладу (протокол № 2 від 29.08.2024), містить ключові показники:

система оцінювання дозволяє реалізувати принцип дитиноцентризму в оцінювальній діяльності, що передбачає відкриття учню/учениці перспектив постійного розвитку відповідно до власних можливостей щодо опанування навчальним досвідом;

система оцінювання не повинна призводити до розподілу учнів з особливими освітніми потребами на групи за індивідуальними інтелектуальними, мовленнєвими, навчальними можливостями;

система оцінювання має відповідати концептуальним засадам Нової української школи та сприяти досягненню обов'язкових результатів навчання учня, визначених у Державному стандарті початкової освіти.

Оцінювання розглядаємо як процес отримання даних про стан сформованості результатів навчання учнів з особливими освітніми потребами (ООП), аналіз отриманих даних та формулювання на його основі суджень про об'єкт, який оцінюють. Оцінювання доцільно здійснювати з метою створення сприятливих умов для розвитку талантів і здібностей кожного учня/учениці, формування у нього/неї компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей та потреб, а також визначення ступеня якості освітнього процесу та шляхів підвищення його ефективності.

Характерною ознакою оцінювання є рівноправна взаємодія учасників освітнього процесу, спрямована на формування суб'єктної позиції учня/учениці через активне залучення його/її до самооцінювання/взаємооцінювання і прийняття рішень щодо подальшої навчальної діяльності.

Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» оцінювання ґрунтується на принципах дитиноцентризму, об'єктивності, доброчесності, справедливості, неупередженості, систематичності, критеріальності, гнучкості, перспективності, диференційованості та

конфіденційності, а також плановості, чіткості, прозорості, відкритості, доброзичливості.

Основними функціями оцінювання є формувальна, діагностувальна, мотиваційно-стимулювальна, розвивальна, орієнтувальна, коригувальна, прогностична, констатувальна, виховна. Відповідно до мети оцінювання пріоритетними є формувальна та діагностувальна функції оцінювання.

Реалізацію формувальної функції оцінювання забезпечують відстеженням динаміки навчального поступу учня/учениці, визначенням його/її навчальних потреб та подальшим спрямуванням освітнього процесу на підвищення ефективності навчання з урахуванням виявлених результатів навчання.

Діагностувальна функція дає можливість виявити стан набутого учнями досвіду навчальної діяльності відповідно до поставлених цілей, з'ясувати передумови стану сформованості отриманих результатів, причини виникнення утруднень, скоригувати процес навчання, відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток. Обидві функції взаємодоповнюють одна одну і зумовлюють особливості організації оцінювальної діяльності.

Об'єктами оцінювання є результати навчання учня/учениці з ООП, у тому числі процес їх досягнення ним/нею. Відповідно до пункту 22 статті 1 Закону України «Про освіту» результати навчання - це знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, виміряти і оцінити та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Задля здійснення оцінювання з урахуванням вікових особливостей учнів 1-4 класів щодо можливостей оволодіння певними складниками результатів навчання серед них пропонуємо виокремлювати об'єктивні результати навчання (знання про предмети і явища навколишнього світу, взаємозв'язки і відношення між ними, уміння та навички оперувати знаннями, уміння застосовувати набутий досвід навчальних дій, досвід творчої діяльності, що відображено в обов'язкових/очікуваних результатах навчання, визначених в освітній програмі закладу загальної середньої освіти) та особистісні надбання учня/учениці (активність, ініціативність; старанність, наполегливість; комунікабельність, здатність співпрацювати; самостійність, відповідальність; ціннісні ставлення), які він/вона виявляє у процесі досягнення результату навчання.

Відповідно до пункту 28 Державного стандарту початкової освіти отримання даних, їх аналіз та формулювання суджень про результати навчання учнів здійснюють у процесі:

формуального оцінювання, метою якого відстеження особистісного розвитку учнів й ходу опановування ними навчального досвіду як основи компетентності та побудову індивідуальної освітньої траєкторії особистості;

підсумкового оцінювання, метою якого є співвіднесення навчальних досягнень учнів з обов'язковими/очікуваними результатами навчання, визначеними Державним стандартом / освітньою програмою закладу.

Оцінювання передбачає організацію діяльності учнів з ООП задля отримання даних про стан сформованості очікуваних результатів навчання, визначених учителем для певного заняття / системи занять з певної програмової теми на основі освітньої програми НРЦ «Левеня».

Залежно від дидактичної мети й пріоритетної функції оцінювання, особливостей змісту навчального предмета / інтегрованого курсу та з урахуванням етапу опанування програмовим матеріалом у цілому та етапу опанування очікуваним результатом навчання, зокрема отримання даних, пропонуємо здійснювати під час різних видів навчально-пізнавальної діяльності учнів, яка може бути: за формою - індивідуальною, груповою, фронтальною; за способом виконання - усною (бесіда, розповідь, переказ, діалог тощо), письмовою (окремі навчальні завдання, у тому числі тестові, компетентнісні завдання, перекази, диктанти тощо, а також діагностувальні роботи), практичною (дослід, практична робота, навчальний проект, учнівське портфоліо, спостереження, робота з картами, заповнення таблиць, побудова схем, моделей тощо), програмованою (з використанням електронних засобів навчання, дозволених для використання в закладах загальної середньої освіти). З урахуванням опрацьованого програмового матеріалу відповідно до календарно-тематичного плану та готовності учнів виконувати завдання вчитель самостійно може визначати форму, спосіб, зміст, час виконання навчально-пізнавальної діяльності і фіксувати їх у планах-конспектах уроків/занять.

За отриманими даними про результати навчання, на основі їх аналізу залежно від дидактичної мети й пріоритетної функції оцінювання, пропонуємо визначати оцінку як показник досягнень навчально-пізнавальної діяльності учня/учениці з ООП.

З урахуванням мети оцінювання змінено підходи до вираження оцінки. На заміну узагальненій бальній оцінці навчальних досягнень учнів з предмета вивчення / інтегрованого курсу використовуємо вербальну оцінку окремих результатів навчання учня/учениці з предмета вивчення, інтегрованого курсу (освітньої галузі).

Вербальну оцінку педагог може виражати як усно, так і письмово. Характеризуємо процес навчання та його результати доброзичливими, лаконічними, чіткими, об'єктивними, конкретними оцінювальними судженнями.

Результат оцінювання особистісних надбань та об'єктивних результатів навчання учня/учениці з ООП у 1-4 класах виражаємо вербальною оцінкою.

Оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, що їх замінюють). Інформування батьків про результати навчання може відбуватись під час індивідуальних зустрічей, шляхом записів оцінювальних суджень у робочих зошитах учня/учениці, інших носіях зворотного зв'язку з батьками, фіксації результатів навчання у свідоцтвах досягнень учня/учениці з ООП.

Учитель може обрати і погодити з батьками учнів форму зворотного зв'язку. Системно проводимо роз'яснювальну роботу з батьками щодо особливостей оцінювання результатів навчання учня та процесу їх досягнення, що сприятиме спрямуванню оцінювання на розвиток дитини, а не на навчання заради оцінки.

II. ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Організовуючи освітній процес враховуємо, що формувальне оцінювання розпочинається з перших днів навчання в НРЦ «Левеня» і триває постійно. Формувальне оцінювання спрямовуємо на з'ясування індивідуальних проблем в опануванні учнем програмовим матеріалом та запобігання утруднень на подальших етапах навчання. Задля цього учитель НРЦ «Левеня» здійснює постійне спостереження за динамікою розвитку особистісних якостей учня/учениці, рівня сформованості у нього певних навчальних дій, що співвідносяться з очікуваними результатами, сприяє формуванню впевненості щодо власних можливостей та навичок учіння. За потреби коригує навчальний поступ учня/учениці з ООП.

Формувальне оцінювання здійснюємо в психологічно комфортних умовах, що передбачають рівноправний діалог між учнем/ученицею та вчителем, оснований на взаємоповазі. Оцінювальну діяльність, зазвичай, розпочинають із самооцінювання учнем/ученицею власної роботи (або взаємооцінювання результатів навчання учнями) з врахуванням індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів з ООП і завершують оцінюванням результату учителем.

Дотримуємось алгоритму діяльності вчителя під час організації формувального оцінювання.

1. Формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей.

Учитель спільно з учнями з врахуванням індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів з ООП розробляє й обговорює цілі уроку (заняття), які мають бути вимірюваною і зрозумілою учням.

2. Визначення/ознайомлення разом з учнями критеріїв оцінювання (з врахуванням індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів з ООП).

Обговорення з учнями з ООП критеріїв оцінювання робить оцінювальну діяльність прозорою і зрозумілою та сприяє формуванню позитивного ставлення до неї. Під час добору критеріїв оцінювання для кожного конкретного навчального завдання / системи навчальних завдань слід враховувати, що критерії - це набір якісних характеристик результату навчання, які використовують для формулювання оцінювального судження щодо нього.

3. Формування/забезпечення суб'єктної позиції учнів у процесі оцінювання.

Для організації самооцінювання і взаємооцінювання можна використовувати різноманітні інструменти зворотного зв'язку. Використовуємо з учнями 3-4 класів відповідно до індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів, щоб зворотний зв'язок був зрозумілим і чітким, доброзичливим та своєчасним. Важливо не протиставляти дітей одне одному. Доцільно акцентувати увагу лише на позитивній динаміці досягнень дитини. Труднощі у навчанні пропонуємо обговорювати з учнем індивідуально, аби не створювати ситуацію колективної зневаги до дитини. Під час взаємооцінювання доцільно формувати вміння коректно висловлювати думку про результат роботи однокласника, ділитись досвідом щодо його покращення. Це сприяє розвитку критичного мислення, формуванню адекватного ставлення до зауважень, рекомендацій, зміцнює товариськість та відчуття значущості кожного в колективі.

4. Створення умов для формування вміння учнів аналізувати власну навчальну діяльність (рефлексія) відповідно до індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів. Під час навчальної діяльності спрямовуємо учнів на спостереження своїх дій та дій однокласників, осмислення своїх суджень, дій, учинків з огляду на їх відповідність меті діяльності й визначення кроків подальшого навчання з метою покращення результатів.

5. Корегування спільно з учнями з ООП підходів до навчання з врахуванням результатів оцінювання, відповідно до індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів. Корекція виконаної роботи буде одним із важливих елементів процесу поетапного формування навчальних дій. Учитель може привернути увагу школяра на алгоритм виконання завдання, зразок, на основі якого виконувалося завдання, поставити орієнтувальне запитання тощо. Вибір інструментів корекції здійснюємо з врахуванням психологічних особливостей дитини та рівня опанування нею навчального матеріалу. Під час корекції пропонуємо надавати перевагу індивідуальній роботі.

Привертаємо увагу до об'єктів формувального оцінювання. Ними можуть бути як процес навчання учнів, зорієнтований на досягнення визначеного очікуваного результату, так і результат їх навчальної діяльності на певному етапі навчання.

З огляду на зазначене добираємо до уроку, системи уроків, занять навчальні завдання, що забезпечують досягнення очікуваного результату навчання, з урахуванням готовності учнів виконувати його на певному рівні реалізації навчальної діяльності учнями, відповідно до індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей.

Результати формувального оцінювання виражаємо вербальною оцінкою учителя/учнів, що характеризують процес навчання та досягнення учнів, відповідно до індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів. При цьому учитель озвучує оцінювальне судження після того, як висловив/ли думку учень/учні. Також враховуємо, що оцінювальне судження вчителя слугує зразком для наступних оцінювальних суджень учнів під час самооцінювання і взаємооцінювання.

Формувальне оцінювання не фіксують у класному журналі, проте для фіксації інформації про навчальні досягнення учнів з ООП учитель формує портфоліо та систематично накопичує учнівські роботи, що підтверджують їхні досягнення й зростання, а отже, мотивують до навчання. Може використовуватися й такий вид портфоліо як поточне портфоліо, коли вчитель спільно з учнем здійснює оцінку його робіт. Дитина обирає зразки робіт, які демонструють її розвиток, рівень опанування відповідними навичками, вчитель додає власні зразки робіт дитини, свої коментарі можуть надавати й інші педагогічні працівники та батьки. Воно має відображати певний прогрес учня, його індивідуальні досягнення, витрачені зусилля, оцінювання через зразки робіт.

Важливим інструментом для оцінювання учнів є педагогічне спостереження. Це один із методів для збору інформації про навчання учнів, у тому числі й тих, які використовують невербальні форми спілкування, мають складні порушення розвитку.

Для оцінювання учнів із складними порушеннями розвитку може застосовуватись спостереження на основі відео. Це дозволяє вчителям та команді супроводу обмірковувати результати оцінювання, обговорювати динаміку навчання, спираючись на фіксовані докази, що вказують, відбулися чи не відбулися зміни у навчанні учня. Під час спостереження фіксуються досягнення, динаміка розвитку, перепони тощо. Результати таких спостережень допомагають вчителю при оцінюванні навчальних досягнень дитини з ООП та є предметом подальшого обговорення з учасниками команди супроводу, членами психолого-

педагогічного консилиуму для визначення доцільності стратегій навчання та оцінювання.

Для певної категорії учнів з ООП, зокрема з порушеннями інтелектуального розвитку, об'єктом оцінювання їхніх навчальних досягнень може бути позитивна динаміка особистісного розвитку кожного учня по відношенню до попередніх індивідуальних досягнень та рівня сформованості адаптаційних умінь. Результатом навчальних досягнень буде просування учнів за предметно-орієнтованим напрямом та сформованістю життєвої компетентності у відповідності до визначеного індивідуального освітнього маршруту.

Основою формулювання оцінювальних суджень є очікувані результати навчання учнів, окреслені в освітній програмі НРЦ «Левеня». Учителю пропонується співвідносити результат виконаного завдання з описом характеристики результатів навчання, конкретизувати його відповідно до змісту завдання, передбаченого для досягнення очікуваного результату, та озвучити/записати оцінювальне судження.

В оцінювальному судженні розкривають прогрес учнів з ООП та поради щодо подолання утруднень, за їх наявності, у досягненні очікуваних результатів навчання відповідно до програмових вимог. Оцінювальне судження, зазвичай, виражає не лише емоційне сприйняття результату роботи учня, його прогресу, а розкриває суть досягнутого учнем результату відповідно до конкретних очікувань. Не допустимо формулювання оцінювальних суджень, що принижують гідність дитини з ООП.

З метою побудови освітнього процесу з урахуванням даних про навчальний поступ учнів рекомендуємо перевіряти кожен письмову роботу учня як у робочих зошитах, так і в індивідуальних друкованих картках. Під час перевірки письмових робіт доцільно враховувати індивідуальні особливості учнів з ООП, зокрема зорові можливості, їх готовність до самоперевірки та диференційовано виправляти виявлені у роботах учнів помилки. У такий спосіб учитель має можливість підготувати учнів до осмисленого сприйняття перевірених робіт і спрямовує їх роботу на коригування досягнутих результатів. Результати виконання письмових завдань учнями з ООП вчитель може враховувати під час підготовки до наступного уроку/заняття, передбачати диференційовану, індивідуальну роботу щодо подолання виявлених в учнів утруднень та попередження можливих утруднень, що можуть бути наслідком виявлених.

Під час перевірки письмових робіт учнів учитель пропонує учням дотримуватися культури записів виконаних завдань (відповідно до індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей). З метою

формування навички письма, за потреби, подає зразок правильного написання цифри, букви, з'єднань букв, слова у вільних рядках.

Учитель разом з учнями може обрати позначення самооцінки учня, відповідно до його індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей, оцінки вчителя для фіксації перевірених робіт.

Окрім позначень важливими для організації подальшої роботи є записи оцінювальних суджень щодо виконання письмової роботи. Формуємо в учнів з ООП уміння опрацьовувати перевірені роботи за позначками вчителя визначати місця утруднень, виправляти помилки і в подальшому їх уникати (відповідно до індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів). З цією метою за результатами перевірки на наступних після неї уроках учитель організовує індивідуальну/диференційовану роботу (у 1-2 класах колективну/групову за типовими помилками/утрудненнями; у 3-4 класах - пріоритетно індивідуальну самостійну роботу, з врахуванням індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів. У межах уроку така робота може бути короткотривалою. Водночас планується вона системно й спрямовується на формування навичок самонавчання, уміння знаходити способи подолання виявлених утруднень, розвиток мотивації досягнення успіху, виховання відповідальності за виконувану навчальну діяльність.

Інформацію щодо сформованості певних результатів навчання учня/учениці та процесу їх досягнення, які учень/учениця виявляє під час виконання усних завдань, практичних робіт тощо, рекомендації щодо їх покращення учитель може фіксувати на носіях зворотного зв'язку з батьками. Оцінювальні судження, записані у робочих зошитах, доцільно не дублювати на інших носіях зворотного зв'язку з батьками. Інформування рекомендуємо здійснювати для створення передумов покращення результатів навчання.

У межах формувального оцінювання за результатами опанування певної програмової теми / частини теми (якщо тема велика за обсягом) / кількох тем чи розділу протягом навчального року проводимо тематичні діагностувальні роботи, вибір способу/методу виконання завдань залежить від індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів з ООП.

Тематична діагностувальна робота є засобом зворотного зв'язку стосовно опанування учнями частиною очікуваних/обов'язкових результатів навчання з метою оперативного регулювання та коригування освітнього процесу задля підвищення його ефективності. Проводимо її з метою:

визначення якісних і кількісних характеристик оволодіння певною, достатньо завершеною частиною навчального матеріалу відповідно до очікуваних результатів навчання, визначених в освітній програмі;

виявлення утруднень в навчальній діяльності учнів, коригування освітнього процесу та (за потреби) внесення коректив до календарно-тематичного планування з метою подолання виявлених в учнів утруднень;

прогнозування результатів навчання на наступному етапі опанування програмовим матеріалом з урахуванням шляхів удосконалення методики навчання.

Змістовим наповненням тематичної діагностувальної роботи є система навчальних завдань, що передбачають різні рівні реалізації навчальної діяльності та за результатами виконання яких можна отримати об'єктивну інформацію про досягнення групи взаємопов'язаних очікуваних результатів навчання учня на певному етапі опанування програмовим матеріалом.

Обсяг завдань у тематичній діагностувальній роботі визначаємо з урахуванням вікових можливостей учнів виконати завдання протягом 1 навчальної години, а зміст завдань, види навчальної діяльності добирають з урахуванням специфіки предмета вивчення, готовності учнів виконати завдання для виявлення результату, з врахуванням індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів з ООП.

Діагностувальні роботи можуть містити завдання, які виконують усно (переказ, власне висловлення тощо), письмово (списування, диктант, тестові завдання тощо), практично (дослід, моделювання/конструювання, виконання практичної роботи тощо) та завдання, що передбачають виконання роботи з допомогою електронних освітніх ресурсів, з врахуванням індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів з ООП.

Завдання діагностувальних робіт добираємо таким чином, щоб результат навчання, який оцінюють на даному етапі навчання, можна було чітко визначити за результатами виконання завдання.

З предметів мовно-літературної освітньої галузі (мова навчання) система тематичних діагностувальних робіт може містити такі навчальні завдання з врахуванням індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів.

Для дітей з порушенням зору проводимо аналіз певних видів діяльності: аудіювання (1-4 клас), читання вголос (1-4 кл.), читання мовчки (3-4 кл.), читання напам'ять (2-4 кл.), роботу з літературним твором/медіа текстом (2-4 кл.), діалог (усно/письмово, 2-4 кл.), усний переказ (2-4 кл.), письмовий переказ (3-4 кл.), усний твір (2-4 кл.), письмовий твір (4 кл.), списування (1-4 кл.), диктант (2-4 кл.), робота з мовними одиницями (2-4 кл.).

Для дітей з інтелектуальними порушеннями та складними порушеннями розвитку з врахуванням індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів з ООП проводимо аналіз певних видів діяльності: аудіювання

(3-4 клас), читання вголос (2-4 кл.), читання мовчки (4 кл.), читання напам'ять (3-4 кл.), роботу з літературним твором/медіа текстом (3-4 кл.), діалог (усно/письмово, 3-4 кл.), усний переказ (4 кл.), письмовий переказ (4 кл.), списування (2-4 кл.), диктант (3-4 кл.), робота з мовними одиницями (2-4 кл.).

Комбінації навчальних завдань у діагностувальних роботах учитель може визначати самостійно з урахуванням дидактичної доцільності їх поєднання та часу, необхідного для виконання певного навчального завдання. Протягом року запропоновані види навчальних завдань у діагностувальних роботах можуть повторюватись. Кількість разів уміщення одного і того ж навчального завдання (кількість аудіювань, диктантів тощо) учитель може визначати з урахуванням індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів з ООП, особливостей формування певного очікуваного результату навчання та стану його досягнення учнями. З урахуванням дидактичної доцільності діагностувальна робота може бути представлена у тестовій формі й містити тестові завдання закритого і відкритого типів.

З предметів мовно-літературної освітньої галузі (мова вивчення/англійська мова) відповідно до навчальних програм система тематичних діагностувальних робіт може містити такі навчальні завдання: аудіювання (1-4 кл.), читання (2-4 кл.), говоріння (1-4 кл.), письмо (2-4 кл.). Комбінування навчальних завдань у діагностувальних роботах вчитель може здійснювати самостійно. Водночас можна скористатися комбінуванням завдань у діагностувальних робіт з мови навчання.

З математики тематичні діагностувальні роботи можуть бути комбінованими, у тому числі з тестових завдань закритого й відкритого типів, та містити навчальні завдання на виявлення стану сформованості навичок читання, запису і порівняння чисел, обчислювальних навичок, навичок читання і запису математичних виразів/рівностей/нерівностей, розв'язування рівнянь, уміння розв'язувати задачі, розпізнавання й побудову геометричних фігур, оперування величинами тощо з урахуванням програмового матеріалу, що опрацьовувався, індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів з ООП.

Водночас учитель може практикувати проведення тематичних діагностувальних робіт, які передбачають перевірку одного із результатів навчання (обчислювальних навичок, уміння розв'язувати задачі тощо). Одна з тематичних діагностувальних робіт протягом року може передбачати виявлення стану сформованості навичок усних обчислень. Зміст завдань у такій роботі, зазвичай, може охоплювати різні змістові лінії навчальної програми з математики.

З інтегрованих курсів, змістове наповнення яких охоплює природничу, соціальну і здоров'язбережувальну, громадянську та історичну освітні галузі,

тематичні діагностувальні роботи можуть містити тестові завдання закритого і відкритого типів на виявлення стану опанування учнями програмового матеріалу, практичні роботи з картами, приладами, моделями, а також графічні роботи, за допомогою яких перевіряється вміння інтерпретувати інформацію за допомогою моделі, малюнка, схеми тощо, відповідно до індивідуальних можливостей учнів.

Система тематичних діагностувальних робіт у 3-4 класах може містити комплексні діагностувальні роботи для кожного класу, зміст яких охоплює мовно-літературну, математичну, природничу освітню галузі.

Тематичні діагностувальні роботи з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна», здійснюємо шляхом узагальнення даних, отриманих під час формувального оцінювання, з урахуванням динаміки формування результату навчання.

Кількість і періодичність діагностувальних робіт з предмета вивчення / інтегрованого курсу учитель може визначати самостійно під час складання календарно-тематичного плану. При цьому пропонуємо враховувати навчальні можливості учнів класу, особливості предмета вивчення / інтегрованого курсу, блок обов'язкових результатів навчання, сформованість яких має бути зазначена у свідоцтві досягнень, та відповідні навчальні завдання для оцінювання, на які орієнтує методика навчання предмета, а також кількість навчальних годин, виділених на предмет в освітній програмі. Водночас пропонуємо врахувати, що загальна кількість тематичних діагностувальних робіт з різних предметів вивчення / інтегрованих курсів має бути дидактично обґрунтованою. Зазвичай, їх планують через кожні 16-20 навчальних годин опрацювання програмового матеріалу.

Під час складання календарно-тематичного планування дотримуємось санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти (розділ V). Плануємо проведення тематичних діагностувальних робіт з урахуванням розкладу уроків і передбачаємо не більше одної тематичної діагностувальної роботи на навчальний день.

Результатами оцінювання тематичних діагностувальних робіт є оцінювальні судження з висновком про сформованість кожного результату навчання, який діагностується на даному етапі навчання. Усно учитель може деталізувати характеристику роботи та коротко зорієнтувати учня або визначити разом з ним перспективу подальшої навчальної діяльності.

Оцінювальні судження за результатами тематичного оцінювання рекомендуємо фіксувати у зошитах для тематичних діагностувальних робіт (за наявності), на аркушах з роботами учнів до наступного уроку з того предмета вивчення, на якому виконували роботу, і повідомляти учням та їхнім батькам.

Якщо учня не було в закладі в день проведення діагностувальної роботи, то після повернення він не пише діагностувальної роботи.

Пропонуємо наступний після виконання тематичної діагностувальної роботи урок проводити з метою встановлення зворотного зв'язку щодо якості учіння, зокрема виявлення прогресу здобувача освіти відносно себе самого, створення умов для усунення виявлених утруднень у досягненні очікуваних результатів навчання. На такому уроці рекомендуємо організовувати аналіз виконаних завдань та роботу над виправленням і попередженням помилок. Під час зворотного зв'язку з учнями за результатами тематичного оцінювання учитель має можливість зорієнтувати їх на успіх, спрямувати на саморозвиток і самовдосконалення. Ця робота може бути фронтальною під керівництвом учителя, груповою чи індивідуальною залежно від кількості виявлених типових утруднень у досягненні результатів навчання, які підлягали діагностуванню, та готовності учнів самостійно їх опрацьовувати відповідно до індивідуальних інтелектуальних та мовленнєвих можливостей учнів з ООП.

З метою підготовки до наступного після діагностувальної роботи уроку рекомендуємо учителю у зручний для себе спосіб узагальнити виявлені результати навчання учнів класу, визначити їх досягнення та утруднення, спланувати форми і зміст диференційованої та індивідуальної роботи учнів, визначити шляхи подальшої роботи з метою покращення результатів. Форму аналізу діагностувальної роботи вчитель може дібрати на власний розсуд. Такі документи є робочими матеріалами вчителя, необхідними лише йому для організації освітнього процесу. Тому робочі матеріали вчителя, у тому числі плани-конспекти уроків оформленню за певними зразками не підлягають.

ІІІ. ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

Об'єктом підсумкового оцінювання є результати навчання учня/учениці за рік. Під час підсумкового оцінювання зіставляємо навчальні досягнення учнів з очікуваними результатами навчання, визначеними в освітній програмі НРЦ «Левеня».

Основою для підсумкового оцінювання результатів навчання за рік можуть бути результати виконання тематичних діагностувальних робіт, записи оцінювальних суджень про результати навчання, зафіксовані на носіях зворотного зв'язку з батьками, спостереження вчителя у процесі формувального оцінювання, а також портфоліо учня з ООП.

Визначаємо підсумкову оцінку за рік з урахуванням динаміки досягнення того чи іншого результату навчання учнів з ООП.

Підсумкове оцінювання за рік з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна», здійснюємо

шляхом узагальнення даних, отриманих під час формувального оцінювання, з урахуванням динаміки формування результату навчання.

З метою реалізації індивідуального підходу до учнів з ООП під час підсумкового оцінювання результатів навчання та створення можливостей кожному учню/учениці виявляти відповідальність за власне учіння і досягати максимально можливих результатів навчання за 10-15 днів до кінця навчального року узагальнюємо результати навчання учнів з предметів вивчення / інтегрованих курсів за кожним блоком обов'язкових результатів навчання, який окреслений у свідоцтві досягнень, та визначити стан сформованості / рівень результатів навчання учня/учениці з урахуванням динаміки їх формування.

У свідоцтві досягнень пропонується фіксувати стан сформованості обов'язкових результатів навчання (Сформовано - $\sqrt{}$; ще формується - нічого не записувати).

Дотримуємось конфіденційності під час інформування учнів з ООП та їхніх батьків про результати оцінювання. У разі висловлення бажання учнів (їхніх батьків) покращити отримані результати, учитель може запропонувати їм індивідуалізовану діагностувальну роботу з виявлення стану сформованості тільки тих результатів, які учень хоче покращити. Таку роботу учні, зазвичай, виконують в межах індивідуальної роботи під час уроку.

Обговорюємо результати підсумкового оцінювання на засіданні команди психолого-педагогічного супроводу з врахуванням результатів виконання індивідуальної програми розвитку.

Оформлення результатів підсумкового оцінювання у класному журналі відбувається наступним чином: на лівій стороні останнього розвороту журналу для записів уроків з певного предмета / інтегрованого курсу пропонуємо записувати номери показників характеристик результатів навчання, що подані у свідоцтві досягнень з відповідної освітньої галузі, а на правій сторінці розвороту журналу - записувати ці показники характеристики результатів навчання у тому порядку, як вони записані у свідоцтві досягнень.

У кожній колонці фіксуємо стан сформованості обов'язкових результатів навчання (Сформовано - $\sqrt{}$; ще формується - нічого не записувати).

У частині класного журналу «Зведений облік навчальних досягнень учнів» записуємо лише рішення педагогічної ради про переведення учня до наступного класу.

Відповідно до пункту 8 статті 12 Закону України «Про освіту» наприкінці 4 класу відповідно до індивідуальних можливостей учнів, з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та/або якості освіти проводять державну підсумкову атестацію здобувачів початкової освіти, результати якої не впливають на підсумкову оцінку за рік.

Особливості проведення, вимоги до змісту та критерії оцінювання державної підсумкової атестації Міністерство освіти і науки України визначає в установленому законодавством порядку.

У свідоцтві досягнень учня надаємо розгорнуту характеристику результатів навчання учня/учениці, здобутих протягом навчального року.

Зразок свідоцтва досягнень містить такі частини: «Характеристика навчальної діяльності», «Характеристика результатів навчання з окремих освітніх галузей», «Рішення педагогічної ради про переведення до наступного класу», «Рекомендації вчителя», «Побажання батьків/осіб, що їх замінюють».

У першій частині свідоцтва досягнень учня надаємо характеристику навчальної діяльності учня з ООП, показники якої підлягають лише вербальному оцінюванню з висновком: показник виявляється під час навчальної діяльності, що у графі «Сформовано (√) / ще формується» позначати √; виявлення показника потребує спонукання/розвитку, про що у цій графі позначень не робити, щоб надати перспективу для виявлення даного показника на наступних етапах навчання.

У другій частині примірному зразку свідоцтва досягнень учня фіксуємо оцінку щодо сформованості того чи іншого результату навчання за освітніми галузями. За умов використання вербальної оцінки у графі «Сформовано (√) / ще формується // Рівень результату навчання» стан сформованості результату навчання рекомендуємо позначати √, або позначень не робити (якщо результат ще формується), що як і в попередньому випадку надає перспективу для подальшого формування результату навчання.

У частині «Рекомендації вчителя» доцільно словесно конкретизувати сформованість результатів навчання учнів та окреслити орієнтири індивідуальної траєкторії навчання учня/учениці.

У частині «Побажання батьків / осіб, що їх замінюють» батьки / особи, що їх замінюють записують власну думку щодо результатів навчання їхніх дітей, висловлюють побажання щодо подальшої співпраці з НРЦ «Левеня» з питання навчання дитини з ООП.

Свідоцтво досягнень учня підписує учитель класу, батьки учня / особи, що їх замінюють, директор НРЦ «Левеня». Оригінал документа пропонується зберігати батькам учня/учениці чи особам, що їх замінюють. Копію документа з відміткою «Згідно з оригіналом», що закріплено печаткою, зберігаємо в особовій справі учня. Не переписуємо інформацію із свідоцтва досягнень учня до особової справи. В особовій справі доцільно лише зазначати рішення про переведення до наступного класу.

Використовуємо інформацію зі свідоцтва для складання індивідуальної програми розвитку учня з ООП на наступний рік навчання.

Ураховуючи, що кожен учень / кожна учениця з ООП, зокрема з порушеннями зору мають певні успіхи до хоча б одного виду навчальної діяльності, за підсумками навчального року рекомендуємо нагороджувати учнів відзнаками (грамотами, дипломами тощо) НРЦ «Левеня» за індивідуальні досягнення.

IV. ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ООП.

Оцінювання навчальних досягнень учнів із ООП має бути спрямованим на визначення рівня їхніх досягнень, розвитку умінь та навичок, а також здатності застосовувати їх на практиці.

Для кожного з навчальних предметів/інтегрованих курсів освітньої програми команда психолого-педагогічного супроводу визначає критерії, за якими будуть оцінювати якість результатів навчання учня з ООП, та способи їх фіксації. Це може бути:

- оцінювання в письмовій роботі;
- надання письмового зворотного зв'язку;
- різні види тестів, зокрема з використанням електронних платформ (для поточного оцінювання);
- збереження робіт у портфоліо чи інше.

Формувальне оцінювання

Формувальне оцінювання дає можливість узагальнити та інтерпретувати інформацію про індивідуальні потреби чи досягнення учнів і завдяки цьому поліпшити процес навчання.

Складовими формувального оцінювання є:

Постійний зворотний зв'язок з учнями. Ця інформація допомагає вчителю зробити неформальні висновки про успішність учнів, а учням – побачити власні прогалини в засвоєних знаннях та формуванні вмінь і навичок. Дієвими інструментами зворотного зв'язку є:

нагадування. Воно допомагає учням зосередитись на поставленому завданні та не загубити важливих деталей;

поетапна допомога. Запитання, інструкції, незавершені пропозиції, зразки сприяють розвитку самостійності учнів і впевненості у власних силах;

коментування конкретних дій, ситуацій, суперечливих питань тощо. Вони допомагають учням зрозуміти свої помилки та досягнення, а також спрямовують їх на подальший розвиток.

Самооцінювання учнів. Цей прийом допомагає вчителю простежити освітні результати, знайти причину труднощів і зрозуміти, що необхідно

зробити, аби поліпшити результат. Учні можуть оцінювати свою навчальну діяльність відповідно до:

- конкретних цілей в навчанні;
- розроблених або запропонованих критеріїв;
- характеристик досягнутого рівня на момент оцінювання;
- розуміння того, як можна зменшити розрив між поставленими цілями й досягнутим рівнем.

Коригування навчання. Ця складова безпосередньо пов'язана із результатами самооцінювання та дозволяє усунути труднощі, зумовлені недостатньою пізнавальною активністю учнів, уповільненим темпом діяльності, заниженою самооцінкою, невпевненістю у своїх силах тощо.

Взаємооцінювання учнів. Цей підхід навчає учнів бачити сильні сторони, закріплювати вивчений матеріал, аналізувати власний прогрес. Завдяки цьому підходу вдається створити позитивну навчальну атмосферу, де кожен учень отримує не лише конструктивну критику, а й підтримку та визнання своїх досягнень. Зворотний зв'язок може здійснюватися як в усній, так і в письмовій формі.

Вплив на мотивацію учнів. Вагому роль у формуванні інтересу до навчання відіграє залученість учнів із ООП до колективних форм роботи та організації різних видів діяльності. Комунікація з однолітками передбачає обговорення, постановку питань, надання зворотного зв'язку тощо.

Інструменти формувального оцінювання

Формувальне оцінювання не фіксують у класному журналі. Для збору, інтерпретації та фіксації результатів навчання записуємо результати спостереження за навчанням учня або формуємо портфоліо.

Педагогічне спостереження

Важливим інструментом для оцінювання учнів з ООП є педагогічне спостереження, яке може вести вчитель або асистент учителя. Це один із методів для збору інформації про навчання учнів, у тому числі й тих, які використовують невербальні форми спілкування, мають складні порушення розвитку. Під час спостереження фіксуються досягнення, динаміка розвитку, перепони тощо.

Портфоліо

Залежно від цілей використання розрізняють різні види портфоліо:

Портфоліо учня (або демонстраційне портфоліо) містить роботи, які учень вибирає сам. Таке портфоліо є мотивацією для дитини виконувати роботи, що демонструють її найкращі досягнення, але у більшості випадків не відображає щоденну діяльність та сфери чи види діяльності, де може бути потрібна додаткова підтримка.

Портфоліо вчителя – містить форми оцінювання розвитку дитини, інформацію від інших фахівців, результати перевірочних завдань, які вибирає не дитина, а сам педагог. Таке портфоліо ведеться спільно з демонстраційним портфоліо.

Поточне портфоліо – воно ведеться спільно вчителем та учнем. Дитина обирає зразки робіт, які демонструють її розвиток, рівень опанування відповідними навичками, а вчитель додає власні зразки робіт дитини. Крім того, свої коментарі можуть надавати й інші педагогічні працівники та батьки.

Результати навчальних досягнень учнів з ООП можуть бути представлені на засіданнях членів психолого-педагогічного консилиуму закладу.

V. ЗАКЛЮЧЕННЯ.

Відповідно до Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах загальної середньої освіти, що затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 30.11.2020 № 1480, заклад освіти розробляє і фіксує загальні положення щодо оцінювання результатів навчання учня в освітній програмі і конкретизує їх у частині Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти НРЦ «Левеня», що стосується системи оцінювання результатів навчання учня/учениці.

З метою забезпечення вільного вибору педагогічними працівниками методик, технологій навчання підходи до оцінювання у різних класах закладу освіти можуть мати відмінності, що спрямовані на реалізацію освітньої програми. Особливості організації оцінювання в певному класі можуть ініціюватися вчителем і бути затвердженими на засіданні педагогічної ради НРЦ «Левеня».